

Διεθνή Επιστημονική Τηλεδιημερίδα

Θέμα : “Αναζητώντας την παιδαγωγική ηγεσία : η διαχείριση κρίσεων στην εκπαίδευση”.

➤ Γεωργίτσας Νικόλαος Εκπαιδευτικός ΠΕ70 (ΜΕd),
Διευθυντής του 21ου Δ.Σ. Ιωαννίνων
E-mail: ngeorgits@gmail.com

➤ ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ

Ο Διευθυντής Σχολικής Μονάδας ως ενθαρρυντής
καινοτόμων δράσεων το παράδειγμα με θέμα:
"Περιβαλλοντική Αγωγή με τη χρήση διαδραστικού πίνακα -
Το αειφόρο σχολείο"

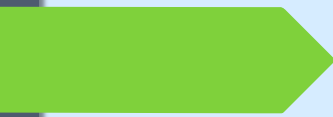


Η σχολική μονάδα και ο διευθυντής

- ▶ Σήμερα υπηρισχύει η άποψη ότι «Το σχολείο είναι ένας κοινωνικός οργανισμός ή κοινωνικό σύστημα που αποτελείται από ένα σύνολο λειτουργικών στοιχείων (μαθητές, εκπαιδευτικοί) καθένα από τα οποία επιτελεί το δικό του επιμέρους έργο, όλα δε, συλλειτουργούν, συνεργάζονται και αλληλοεπηρεάζονται, για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων» (Σαϊτής 2002: 91) όπου βλέπουμε την σύνδεση των στόχων με την αποτελεσματικότητά της.
- ▶ Ο διευθυντής βέβαια θα πρέπει να έχει όραμα ως βασικό του χαρακτηριστικό για τη βελτίωση της σχολικής μονάδας. Επιπλέον να λειτουργεί ως ρυθμιστής διαμορφώνοντας αφενός ευνοϊκό κλίμα κι αφετέρου προωθώντας δράσεις και καινοτομίες σε αυτή. Τα καθήκοντά του φυσικά συνδέονται με τη δομή, τη λειτουργία (Πούλης, 2001: 105) και την αύξηση της αποδοτικότητας του σχολείου (Μωυσίδου, 2012: 13).
- ▶ Συμβάλλει αποτελεσματικά (Γεωργιάδου & Καμπουρίδης, 2005: 121) στην προσαρμογή και τροποποίηση των απαιτήσεων και αναγκών της εκπαιδευτικής μονάδας μετασχηματίζοντάς την σε ένα σύγχρονο και αποδοτικό σχολείο.

Εκπαίδευση και αειφορία

- ▶ Η παγκόσμια κοινότητα έχει παραδεχτεί και διατυπώσει το ρόλο της εκπαίδευσης στην πορεία προς την αειφορία (Καλαϊτζίδης, κ.α., 2000, Γεωργόπουλος 2002, Φλογαϊτή 2006, Huckle 2009, Huckle 2010), ενώ το σχολείο ως φορέας κοινωνικών αξιών μπορεί να συμμετέχει ενεργά στην αναζήτηση λύσεων για την αντιμετώπιση της σύγχρονης κοινωνικής και περιβαλλοντικής κρίσης. Στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ), το σχολείο καλείται να λειτουργήσει ως φορέας αλλαγής (Uzzell, 1999), αφού πρώτα το ίδιο γίνει το αντικείμενο της αλλαγής αυτής (Orr 1992, Sterling 1996, 2002). Η εκπαίδευση για την αειφορία επιτρέπει στους μαθητές να εξετάζουν ποιο πρότυπο παγκόσμιας δημοκρατίας θα μπορούσε να προωθήσει καλύτερα την αειφορία και αναγνωρίζει ότι ένα τέτοιο μοντέλο αμφισβητεί την κυρίαρχη οικονομική σκέψη, προωθώντας την οικονομική δημοκρατία ταυτόχρονα με την πολιτική και πολιτιστική δημοκρατία (Huckle, 2010).
- ▶ Με την εισαγωγή των Καινοτόμων Προγραμμάτων επιδιώκεται: α) η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, η καλλιέργεια αξιών, θετικών στάσεων και συμπεριφορών για την προστασία της ποιότητας ζωής, β) η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και η αναβάθμιση του διδακτικού έργου και του ρόλου τους. Η αποτελεσματική εφαρμογή ωστόσο, μίας καινοτομίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπλοκή των ίδιων των εκπαιδευτικών στη διαδικασία λειτουργίας της (Σπυροπούλου



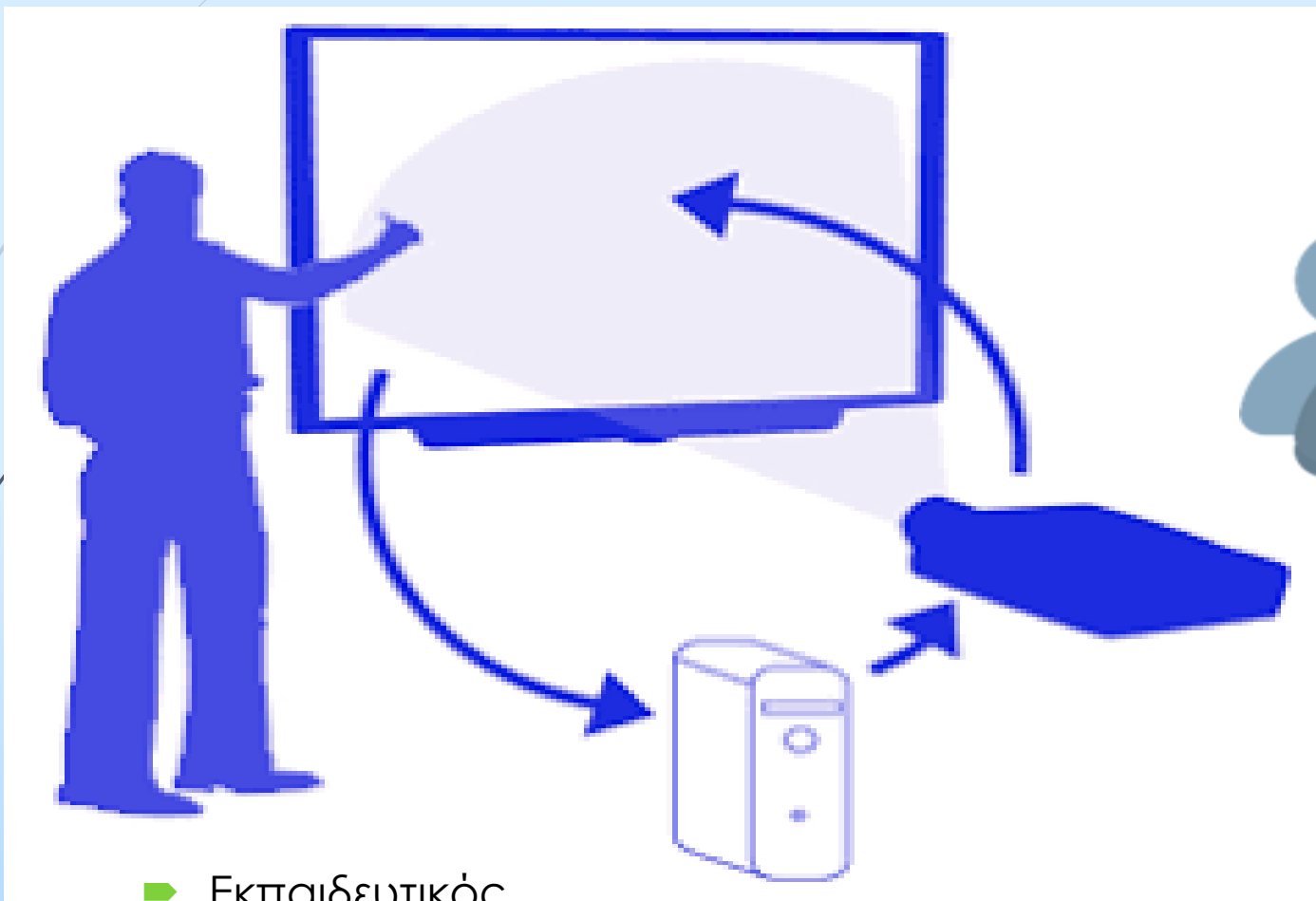
Η παρούσα ανακοίνωση αφορά την εισαγωγή στο 21ο Δημοτικό σχολείο Ιωαννίνων ενός Καινοτόμου Προγράμματος που αφορά την Περιβαλλοντική Αγωγή και επικεντρώνεται στο μετασχηματισμό του σχολείου μας σε αειφόρο με την επεξεργασία ποικίλων θεματικών ενοτήτων, τη χρήση διαδραστικού πίνακα και τη συνεργασία των μαθητών, του συλλόγου των διδασκόντων, των γονέων και των τοπικών φορέων. Οι δράσεις και οι αλλαγές που θα προωθηθούν στο σχολείο και την κοινότητα συλλογικά, στοχεύουν στην αλλαγή και στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης με βάση το συγκεκριμένο ζήτημα που μελετάται κάθε φορά. Οι θεματικές ενότητες που θα παρουσιαστούν εστιάζονται στη διαχείριση των αποβλήτων, τη βιοποικιλότητα, το νερό-ενέργεια-δάσος και ανακύκλωση, τα πράσινα επαγγέλματα, τις κλιματικές αλλαγές-ερημοποίηση, τη ρύπανση-λιπάσματα, το περιβάλλον και υγεία

Στόχος της διδασκαλίας των ενοτήτων είναι:

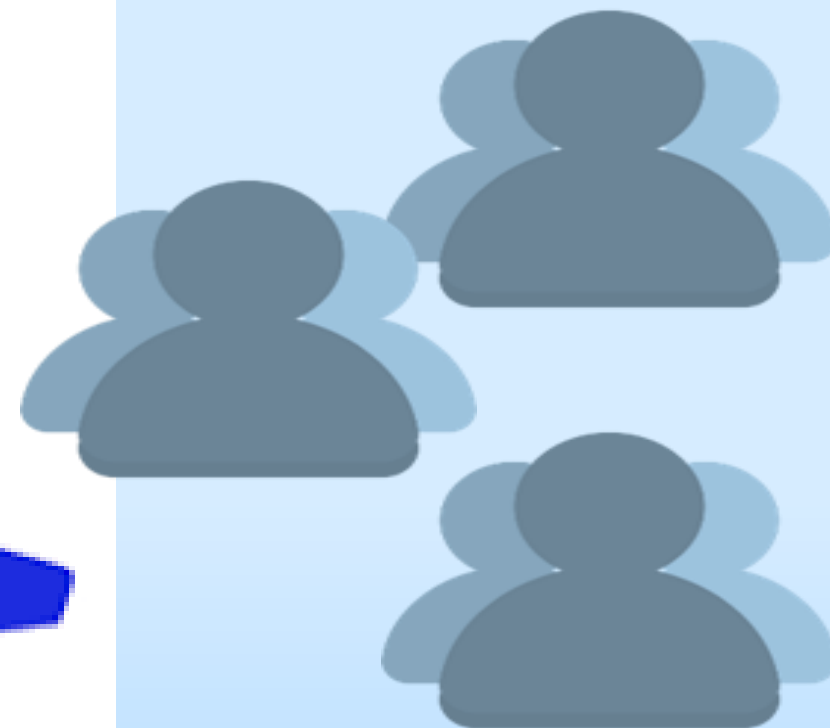
- ▶ Υιοθέτηση οικολογικής συνείδησης
- ▶ Ορθολογιστική Διαχείριση Φυσικών Πόρων
- ▶ Διασφάλιση Κοινωνικής Συνοχής και Υγιούς Διαβίωσης
- ▶ Συνεργασία σχολείου με φορείς, οργανισμούς, τοπικούς πληθυσμούς
- ▶ Αειφόρο σχολείο
- ▶ Παιδαγωγική και Κοινωνική κουλτούρα
- ▶ Ενίσχυση του αισθήματος προσωπικής ευθύνης για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής
- ▶ Εξοικείωση των εκπαιδευτικών με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας

Μέσα από αυτές τις ουσιαστικές παρεμβάσεις και αλλαγές, το σχολείο, θα συνεισφέρει στη δημιουργία ήθους και κουλτούρας, στην αλλαγή του τρόπου ζωής των πολιτών στην οικονομική ευρωστία και στη δικαιοσύνη.

Περιγραφή της καινοτομίας



► Εκπαιδευτικός



► Μαθητές

Αειφόρο Σχολείο

- Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση υπήρξε το πρώτο στην Ελλάδα Καινοτόμο Διεπιστημονικό Πρόγραμμα που βασίστηκε στις διεθνείς προτάσεις της U.N.E.S.C.O. Καθώς χαρακτηρίζεται στο μεγαλύτερο μέρος της, από εκπαιδευτικές καινοτομίες στην παιδαγωγική πρακτική, ανταποκρίνεται ουσιαστικά στην ανάγκη για ανανέωση της εκπαίδευσης και του σχολείου (Gough, 1997) διαδραματίζοντας διπλό ρόλο, περιβαλλοντικό-κοινωνικό και εκπαιδευτικό-παιδαγωγικό. ενώ ταυτόχρονα στοχεύει στην κατεύθυνση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών αλλαγών (C.I.D.R.E.E., 1999). Η θεσμοθέτηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα (N.1892/90, άρθρο 111) ως εκπαιδευτικής πρότασης προέκυψε ύστερα και από τη δέσμευση των Υπουργών Παιδείας των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (E.E.) για την ανάπτυξη δράσης και την προώθηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο σχολείο. Στόχος της πολιτικής της E.E. είναι να ενταχθεί η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο επίσημο σχολικό πρόγραμμα, ώστε ο συγκεκριμένος τύπος εκπαίδευσης να παρέχεται σε όλους τους μαθητές.
- Η διάχυση των εκπαιδευτικών καινοτομιών αποτελεί σήμερα πρώτη προτεραιότητα για τα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλο τον κόσμο (CERI, 2010; European Commission, 2012; Fullan, 2010; Hargreaves et al., 2009; OECD, 2010; US Department of Education, 2013). Επίσης, η στρατηγική Europe 2020 θέτει την ανάπτυξη ως πρώτη προτεραιότητα για τη μετατροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια ανταγωνιστική και συνεκτική κοινωνία (European Commission

Καινοτόμα Προγράμματα στην Εκπαίδευση

- Αειφόρο είναι το σχολείο που επιδιώκει να αναπτύξει κατάλληλο μαθησιακό περιβάλλον και να δημιουργήσει μαθησιακές εμπειρίες, οι οποίες θα καταστήσουν ικανούς τους μαθητές να εργαστούν προς την κατεύθυνση της διασφάλισης καλύτερης ποιότητας ζωής. Αυτό σημαίνει ότι: α) στοχεύει στην οικολογική βιωσιμότητα και στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, β) ενθαρρύνει το άνοιγμα του σχολείου και την αλληλεπίδραση με τις τοπικές κοινότητες, και γ) προωθεί τον περιβαλλοντικό και πολιτικό εγγραμματισμό εκπαιδευτικών και μαθητών δ) ενισχύει την διακρατική συνεργασία-δράσεις σε εκπαιδευτικά και περιβαλλοντικά ζητήματα (ευαισθητοποίηση, κα.).
- Προϋπόθεση η συνολική αναδόμηση του σχολείου: α) στο παιδαγωγικό πλαίσιο (αλλαγή παιδαγωγικών και διδακτικών προσεγγίσεων), β) στο οργανωσιακό

Αρχές & στόχοι

- ▶ Στη δημιουργία αειφόρου σχολείου σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν οι καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις που έχουν στόχο την προώθηση και ενσωμάτωση νέων προσεγγίσεων στη διδασκαλία και στη μάθηση, τη βελτίωση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος και, την καλύτερη προετοιμασία των μαθητών για την ένταξή τους στην κοινωνία της γνώσης.
- ▶ Με την εισαγωγή των Καινοτόμων Προγραμμάτων επιδιώκεται: α) η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα Περιβάλλοντος και Υγείας, η καλλιέργεια αξιών, θετικών στάσεων και συμπεριφορών για την προστασία του περιβάλλοντος και την ποιότητα ζωής, η ανάδειξη και προώθηση στοιχείων του πολιτισμού και η σύνδεση της παιδείας με τις τέχνες, β) η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και η αναβάθμιση του διδακτικού έργου και του ρόλου τους.
- ▶ Η χρήση των σύγχρονων εργαλείων της τεχνολογίας καθώς και των πληροφοριακών συστημάτων στη διοίκηση της εκπαίδευσης έχουν συνδράμει στο έργο της αποδοτικής οργάνωσης και επεξεργασίας της διοικητικής πληροφορίας (Ρεντίφης

Πληροφοριακά Συστήματα

- Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στην Εκπαίδευση, αξιοποιούν τις πληροφορικές εφαρμογές και τα πληροφορικά συστήματα για την εξασφάλιση των καλύτερων προϋποθέσεων για τις διαδικασίες επικοινωνίας και μάθησης (Nolan & Tatnall, 1995). Η δικτύωση των σχολείων και ο τεχνολογικός τους εξοπλισμός, παρά την εκτεταμένη οικονομική ύφεση της χώρας μας, είναι πλέον γεγονός (Κουστουράκης & Παναγιωτακόπουλος, 2008). Τα περισσότερα σχολεία είναι εξοπλισμένα με Η/Υ, η πλειοψηφία των διευθυντικών στελεχών διαθέτουν Η/Υ στο γραφείο τους, ενώ διαπιστώνεται σαφέστατη βελτίωση και επάρκεια της υλικοτεχνικής υποδομής (Κολέρδα κ.ά., 2013).
- Το πληροφοριακό σύστημα που χρησιμοποιείται στο δημοτικό περιλαμβάνει όλα τα στάδια της εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων. Με τον τρόπο αυτό θα απλοποιηθούν οι διαδικασίες, θα υπάρχει άμεση πρόσβαση σε όλες τις λεπτομέρειες από όλους τους εμπλεκόμενους και θα δοθεί η δυνατότητα μιας συστηματικής και συνολικής αποτίμησης της υπάρχουσας κατάστασης.

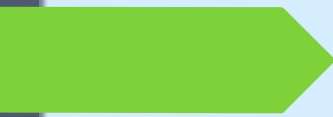
Διαδραστικοί πίνακες

- Μία σημαντική συνεισφορά των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση αποτελεί και ο διαδραστικός πίνακας αφής, με προοπτική ν' αντικαταστήσει σταδιακά τον κλασσικό μαυροπίνακα. Ο διαδραστικός πίνακας, είναι μια ψηφιακή συσκευή αφής, που συνδέεται με έναν υπολογιστή και ένα βιντεοπροβολέα. Το οπτικό σήμα εξόδου του υπολογιστή προβάλλεται στην επιφάνεια του πίνακα μέσω του βιντεοπροβολέα και ο χρήστης μπορεί να ελέγξει τον υπολογιστή, αγγίζοντας τον πίνακα ή χρησιμοποιώντας μια ειδική γραφίδα. Τα πλέον σύγχρονα μοντέλα προσφέρουν επιφάνεια χωρίς καθόλου αντανάκλασεις, ανταπόκριση σε πραγματικό χρόνο, συνοδευτικά προγράμματα και μπορούν να συνδεθούν με εξωτερικές συσκευές εικόνας και ήχου (οδηγούς οπτικών δίσκων, ψηφιακές κάμερες, φωτογραφικές μηχανές).
- Ο διαδραστικός πίνακας αξιοποιείται από τους εκπαιδευτικούς, στο πλαίσιο της προσπάθειας για τη δημιουργία περισσότερο αποτελεσματικών μαθησιακών περιβαλλόντων (Υπ.Π.Δ.Μ.Θ)

Η χρήση του Δ.Π. στη διδασκαλία είναι δυνατόν να:



- ▶ ενθαρρύνει τις συνεργατικές δραστηριότητες μεταξύ των μαθητών (Higgin et al., 2005; Reed 2001; Somyórek, et al., 2009),
- ▶ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού-μαθητών, αυξάνοντας τη συμμετοχή και δίνοντας στους μαθητές νέα κίνητρα για συζήτηση (Higgins et al., 2005; Gerard & Widener, 1999),
- ▶ συμβάλλει στην επικέντρωση της προσοχής των μαθητών στο μάθημα (Αναστασιάδης, κ.α., 2011; Reardon, 2002),
- ▶ καταστήσει τη διδασκαλία πιο παραστατική (Bush, et al., 2004) και
- ▶ διευρύνει τις δυνατότητες μιας κλασικής παρουσίασης (Bell, 2002; Miller & Glover, 2002).

- 
- Απαραίτητος κρίνεται ο σχεδιασμός κατάλληλων μαθησιακών δραστηριοτήτων από τον εκπαιδευτικό, για την αποτελεσματικότερη αξιοποίησή του Δ.Π. στην τάξη, αφού μέσω της χρήσης του είναι δυνατόν να επιτευχθεί η αξιοποίηση διαφόρων λογισμικών σε επίπεδο τάξης και σε επίπεδο ομάδας, αποφεύγοντας, παράλληλα την απομόνωση ενός μαθητή στην οθόνη ενός Η/Υ. Κατά το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών σεναρίων σε Δ.Π., είναι σημαντικό, να λαμβάνεται υπόψη ότι η διαδραστικότητα του εργαλείου ενισχύεται με το συνδυασμό των τεχνολογικών του δυνατοτήτων και της εφαρμογής μαθητο-κεντρικών μοντέλων κατά τη διδασκαλία (Μαχαιρίδου, 2012). Γενικά, ο Δ.Π. είναι ένα εργαλείο που χαρακτηρίζεται από ευελιξία και προσαρμοστικότητα και, για το λόγο αυτό, μπορεί να αξιοποιηθεί από όλες τις ηλικίες των μαθητών και σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα (Becta, 2003; Bell 2002).

Το λογισμικό που έχει προμηθευτεί το σχολείο μας και αφορούν την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στα πλαίσια δημιουργίας του Αειφόρου Σχολείου αφορούν τους εξής θεματικούς τίτλους:

- ▶ Λιπασματοποίηση ή κομποστοποίηση
- ▶ Εργαστήρι ανακύκλωσης χαρτιού
- ▶ Παιχνίδια στην αυλή
- ▶ Σύστημα αποθήκευσης και αξιοποίησης του νερού της βροχής
- ▶ Ανακυκλωμένα ελαστικά αυτοκινήτων
- ▶ Μονοπάτι άσκησης, περιπέτειας και ξεκούρασης – Χρήση του σχολείου εκτός του σχολικού χρόνου
- ▶ Υπαίθριες τάξεις
- ▶ Τοιχογραφίες - Γκράφιτι στους τοίχους
- ▶ Κιβώτια πουλιών
- ▶ Προώθηση τοπικών προϊόντων
- ▶ Καλυμμένοι χώροι
- ▶ Θερμοκήπια
- ▶ Κατάστημα ανταλλαγής και βιβλιοθήκη δανεισμού χρησιμοποιημένων βιβλίων
- ▶ Εξοικονόμηση νερού
- ▶ Εξοικονόμηση ενέργειας
- ▶ Ασφαλείς διαδρομές, πεζόδρομοι - Χρήση λεωφορείων - Μοιράζομαι το αυτοκίνητό μου - Αειφόρες μεταφορές
- ▶ Λαχανόκηπος
- ▶ Φωτοβολταϊκά ηλιακά πλαίσια
- ▶ Στεγνωτήρες χεριών
- ▶ Ποδηλατοστάσιο
- ▶ Αγαθά δίκαιου εμπορίου
- ▶ Τεμαχιστής χαρτιού
- ▶ Φωτοτυπική μηχανή
- ▶ Σημεία επαναφόρτισης μπαταριών - Ανακύκλωση μπαταριών
- ▶ Σημεία ανακύκλωσης
- ▶ Συγκέντρωση μαγειρικών ελαίων

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Το αποτέλεσμα που περιμένουμε από αυτή την καινοτόμο δράση, έχει να κάνει με την ανάπτυξη κριτικής σκέψης των μαθητών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και ενεργειακής οικονομίας για όφελος του πλανήτη, καθώς και με την αναβάθμιση του ρόλου των εκπαιδευτικών μέσω της εξοικείωσής τους με τις ΤΠΕ, την προώθηση νέων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης αλλά και τη συμμετοχής τους στη δημιουργία ενός καινοτόμου σχολείου ανοιχτό σε όλους τους μαθητές, τους γονείς/κηδεμόνες και την κοινωνία. Η ένταξη των ΤΠΕ θα φέρει αλλαγές σε ατομικό επίπεδο (ανάγκη επιμόρφωσης για το χειρισμό Η/Υ, στάσεις, προσδοκίες, αντιλήψεις) και σε ομαδικό επίπεδο (συγκρούσεις που πιθανά θα προκύψουν από την αντίσταση των ομάδων που θα δουν απειλητικά την αλλαγή τρόπου επικοινωνίας). Η ανάπτυξη θετικών στάσεων και συμπεριφορών, η καλλιέργεια αξιών στην κοινωνική ζωή των μαθητών και στο ρόλο τους ως ενεργών πολιτών και η ανάπτυξη θεμελιωδών δεξιοτήτων για την επίλυση των καθημερινών προβλημάτων αποτελούν το επιθυμητό αποτέλεσμα όλων αυτών των δράσεων.

Κριτήρια επιτυχίας

Η εξασφάλιση της ποιότητας των καινοτόμων δράσεων προϋποθέτει:

- ▶ Την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.
- ▶ Την καθιέρωση χρονικού πλαισίου υλοποίησης των προγραμμάτων εντός του ωρολόγιου προγράμματος των σχολικών μονάδων.
- ▶ Την επιλογή θεμάτων που να καλύπτουν τις ανάγκες των μαθητών, ώστε να εμπλέκονται με μεγαλύτερο ενδιαφέρον.
- ▶ Τη διευκόλυνση των εκπαιδευτικών που υλοποιούν Καινοτόμα Προγράμματα.
- ▶ Την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων για τη φιλοσοφία και τους σκοπούς των Καινοτόμων Προγραμμάτων.
- ▶ Τη μοριοδότηση των εκπαιδευτικών που υλοποιούν επιτυχημένα προγράμματα.
- ▶ Την επίλυση προβλημάτων που δημιουργούνται από τη γραφειοκρατία.
- ▶ Την επαρκή και άμεση χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών, σε συνδυασμό με τα έξοδα που απαιτούνται για τις επισκέψεις των μαθητών στα κέντρα υποστήριξης των καινοτόμων δράσεων.
- ▶ Τη δημοσιοποίηση και προβολή των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων, που μπορεί να λειτουργήσει τόσο ως επιβράβευση των παιδιών και των δασκάλων τους, όσο και ως μέσο ελέγχου και εξασφάλισης της ποιότητάς τους.
- ▶ Η τήρηση του νόμου για τα προσωπικά δεδομένα.

Μελέτες δείχνουν ότι η παράδοση που υπάρχει στο σχολείο και δηλώνει πως οι καινοτόμες δράσεις έχουν ενταχθεί στη στρατηγική και στον προγραμματισμό του καθώς και η δικτύωση των εκπαιδευτικών ενισχύει την ικανότητα και τις προσπάθειές τους να διατηρήσουν τη δυναμική και τη βιωσιμότητα των καινοτόμων παρεμβάσεων στα σχολεία (Coburn et al., 2012).

Ο βαθμός επιτυχίας του προγράμματος διαπιστώνεται κατά την παρουσίασή του και από τους γονείς και τους τοπικούς φορείς. Τα προγράμματα που γίνονται στο σχολείο αξιολογούνται με τους εξής δείκτες μέτρησης:

1. Ο βαθμός επίτευξης των στόχων
2. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε
3. Η πρωτοτυπία αντιμετώπισης του θέματος
4. Η διαθεματική προσέγγιση

Η βασική ιδέα είναι οι δείκτες αιφόρου σχολείου βοηθούν τη σχολική κοινότητα, ώστε να δράσει οργανωμένα, προκειμένου να επιτύχει βελτίωση και στα τρία πεδία του αιφόρου σχολείου, δηλαδή στο παιδαγωγικό, κοινωνικό/οργανωσιακό και περιβαλλοντικό (Ali Khan 1996, Posch 1998, Παπαδημητρίου 2010). Οι δείκτες αυτοί παίρνουν υπόψη τους το σετ των «δεικτών αιφόρου ανάπτυξης» του Ο.Η.Ε. (UNESCO 1997, Breiting et al. 2005), τους «δείκτες εκπαίδευσης για την αιφορία» που έχει αναπτύξει η UNECE (2007, 2009) και τους «Δείκτες για ένα αιφόρο σχολείο» της Queensland (Australian Government, 2005).

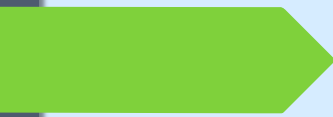
- Α. Στο παιδαγωγικό πεδίο (αναλυτικό πρόγραμμα και διαδικασίες/μεθοδολογίες διδασκαλίας και μάθησης), αντιστοιχούν οι δείκτες Π1 έως Π10.
- Β. Στο κοινωνικό και οργανωσιακό πεδίο (η διοίκηση, η οργάνωση, η κουλτούρα και οι σχέσεις του σχολείου με την κοινωνία) αντιστοιχούν οι δείκτες Κ1 έως Κ14.
- Γ. Στο περιβαλλοντικό πεδίο (το τεχνικό και οικονομικό, το κτήριο, η αυλή, οι πόροι), αντιστοιχούν οι δείκτες Ο1 έως Ο6 (www.aeiforum.eu).
- Επιπρόσθετα, η σχολική κουλτούρα, η εκπαιδευτική ηγεσία και το κλίμα συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των εκπαιδευτικών στο σχολείο αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την επιτυχία των καινοτόμων δράσεων (Hargreaves & Shirley, 2009, Priestley, 2011).

Βήματα υλοποίησης

Η διαδικασία εισαγωγής καινοτομιών ακολουθεί την ίδια πορεία σε όλα τα σχολεία ενός κράτους και περιλαμβάνει τρεις φάσεις:

- ▶ Τη φάση της υιοθέτησης όπου οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αλλάξουν πρακτικές και τακτικές, να εξετάσουν τις διαφορές ανάμεσα σε αυτό που ισχύει και στο επιθυμητό.
- ▶ Τη φάση της εφαρμογής κατά την οποία αλλάζουν οι οργανωτικές δομές και αναπτύσσονται νέες αξίες, στάσεις και συμπεριφορές στα μέλη του εκπαιδευτικού οργανισμού. Ο ηγέτης θα πρέπει πρώτος από όλους να αλλάξει συμπεριφορά, να λειτουργήσει ως πρότυπο, ώστε να συντελέσει καθοριστικά στην αλλαγή του κλίματος και της κουλτούρας του δημοτικού σχολείου.
- ▶ Τη φάση της θεσμοθέτησης της καινοτομίας στη διάρκεια της οποίας σταθεροποιείται η νέα κατάσταση, μέσα από νέους κανόνες εργασίας και νέα πολιτική από τη μεριά της σχολικής μονάδας. Για την επαναπαγιοποίηση, χρειάζεται έλεγχος, απολογισμός και ανατροφοδότηση του συστήματος, ώστε να αποτραπεί η παλινδρόμηση (Fullan, 1988).

Σημαντικοί παράμετροι είναι η υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου, η δυνατότητα πρόσβασης στην καινοτομία, η πίεση που ασκείται στο σχολείο από εξωτερικούς φορείς και η ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων στο σχολείο (Hopkins, et al., 1997).



Πιο συγκεκριμένα, ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας συγκαλεί ειδική συνεδρίαση με θέμα τα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων. Οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να αναλάβουν την υλοποίηση προγράμματος συγκροτούν μαθητική ομάδα.

- Η μαθητική ομάδα μπορεί να αποτελείται ή να συγκροτείται:
- Από το σύνολο των μαθητών/τριών ενός σχολικού τμήματος για τους οποίους έχει συμπληρωθεί ο φάκελος υγείας.
- Με διατμηματική συνεργασία περισσότερων τμημάτων.
- Με συνεργασία περισσότερων τάξεων.
- Με συνεργασία διασχολικών ομάδων, προωθώντας έτσι περαιτέρω την έννοια της δικτύωσης.
- Διασχολική συνεργασία με σχολεία του εξωτερικού

Διοίκηση και Ηγεσία για την αύξηση της αποτελεσματικότητας

Η υλοποίηση των καινοτομιών προϋποθέτει περισσότερο τη μετάβαση σε ένα αποκεντρωμένο διοικητικό σύστημα, όπου το κράτος κατέχει ρόλο συντονιστή, παραχωρώντας σταδιακά όλο και περισσότερες αρμοδιότητες στη τοπική κοινωνία, ενώ οι εκπαιδευτικοί αποκτούν μάλλον επικουρικό ρόλο και η σχολική μονάδα αυτοτέλεια (Παπακωνσταντίνου, 2012). Ο συνειδητοποιημένος διευθυντής διαχειριζόμενος εξισορροπητικά τις καταστάσεις που ενδεχομένως θα προκύψουν, θα αντιληφθεί το συντονιστικό και καθοδηγητικό ρόλο του και θα λειτουργεί ως εμπνευστής και διευκολυντής για την εφαρμογή των καινοτομιών από τους εκπαιδευτικούς (Αθανασούλα-Ρέππα, 2008).

Επομένως και την εφαρμογή της Περιβαλλοντικής αγωγής ο διευθυντής της σχολικής μονάδας είναι σημαντικό να λάβει υπόψη του:

- Τη συμμετοχή του συνόλου των μαθητών και εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας, με τη συνεργασία της τοπικής κοινότητας και όλων των ενδιαφερομένων μερών.
- Την ολιστική και διαθεματική προσέγγιση του θέματος με βάση τις κοινωνικο-οικονομικές, οικολογικές και πολιτικές του πτυχές.
- Τις παρεμβάσεις και αλλαγές που θα προωθηθούν στο σχολείο και θα είναι αποτέλεσμα μελέτης του ζητήματος επιλογής του, ώστε να είναι εφικτές και όχι αποσπασματικές και μεμονωμένες.
- Οι παρεμβάσεις στα σχολεία συνιστούν δράσεις που προσβλέπουν στην αλλαγή και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής μακροπρόθεσμα και σε βάθος χρόνου προκειμένου, συνολικά να καταστήσουν το σχολείο αειφόρο.

Η μορφή ηγεσίας του διευθυντή του σχολείου μπορεί σε μεγάλο βαθμό να επηρεάσει διάφορα στοιχεία του σχολικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων των στάσεων των εκπαιδευτικών και των γονέων, καθώς επίσης και την ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών (Bogler, 2005). Είναι απαραίτητο όλοι οι εμπλεκόμενοι να είναι γνώστες των γενικών και ειδικών στόχων της εκπαιδευτικής καινοτομίας, αλλά και να διαθέτουν τις ικανότητες για να ανταπεξέλθουν στο έργο τους (Κορωναίου, 2001).

Το σχολείο μας θα οργανώσει το δικό του Σχέδιο Αειφόρου Διαχείρισης (Σ.Α.Δ.), που αποτελεί μια δέσμευση όλων των μελών της σχολικής κοινότητας ότι θα εργαστούν αρμονικά και με πνεύμα συνεργασίας, προκειμένου να κινητοποιηθεί το σχολείο και να υιοθετήσει αειφόρο λειτουργία. Πρόκειται για ένα κείμενο ένα κείμενο προθέσεων, διατυπωμένο από τους συμμετέχοντες στην προσπάθεια, (το διευθυντή του σχολείου, τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές μέσω των κοινοτήτων τους, του βοηθητικού προσωπικού, των γονέων όπως εκφράζονται από το σύλλογό τους και πιθανώς από την Τοπική Αυτοδιοίκηση), στο οποίο ο διευθυντής και οι άλλοι συμμετέχοντες αποτυπώνουν το όραμά τους για το σχολείο

Ένα ολοκληρωμένο Σ.Α.Δ. είναι χρήσιμο και αποτελεσματικό μόνο αν υπάρχει δέσμευση και προθυμία από τη σχολική κοινότητα να το υλοποιήσει. Γι' αυτό πρέπει να προηγηθεί διαβούλευση μεταξύ όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, η οποία στη συνέχεια θα αποφασίσει τον τρόπο υλοποίησής του, σχεδιάζοντας το Σχολικό Πρόγραμμα Δράσης (Σ.Π.Δ.). Το Σ.Π.Δ. δεν είναι μια γραφειοκρατική διαδικασία, αλλά ένας ουσιαστικός σχεδιασμός και χρονοπρογραμματισμός όλων των επιμέρους δράσεων που μπορεί να αναληφθούν από το σχολείο (Καλαϊτζίδης, 2013).

Οι δείκτες του αειφόρου σχολείου μεταφράζονται σε συνεργατικές ενέργειες και δράσεις από τα μέλη της σχολικής κοινότητας. Ομαδοποιώντας τους δείκτες αειφόρου σχολείου (πχ. κατανάλωση νερού, ηλεκτρικού, πετρελαίου, χαρτιού), οργανώνονται αντίστοιχες ομάδες μαθητών-εκπαιδευτικών (-γονέων) που υλοποιούν τις δράσεις. Η προσέγγιση αυτή θα εφαρμοστεί με καινοτόμες και εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές, οι οποίες προωθούν τη συνεργατική, ανακαλυπτική και βιωματική μάθηση, ενώ ταυτόχρονα ενισχύουν την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Όλες οι δράσεις της σχολικής ζωής αντιμετωπίζονται ως ενιαίο σύνολο και συνδυάζονται με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών (Shallcross, 2004).

Αξίζει να σημειωθεί ότι το αειφόρο σχολείο δεν ασχολείται μόνο με την ποιότητα του περιβάλλοντος και την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, αλλά ασχολείται εξίσου με ζητήματα συμμετοχής, ποιότητας ζωής και κοινωνικής δικαιοσύνης, που προετοιμάζουν τους μαθητές να γίνουν ενεργοί και κριτικά σκεπτόμενοι πολίτες.

Για τον αυτοματισμό όλης αυτής της διαδικασίας χρησιμοποιούμε πληροφοριακό σύστημα που η χρήση του αντικατέστησε το μεγαλύτερο ποσοστό χειρόγραφων εγγράφων με αντίστοιχα ηλεκτρονικά. Έτσι, γίνεται πιο οικονομική και γρήγορη η πρόσβαση σε δεδομένα, ενώ σταματά να είναι χρονοβόρα και πολύπλοκη η διαχείρισή τους. Ακόμη, η επεξεργασία των στοιχείων με στατιστικά προγράμματα που παράγονται αυτόματα από τα πληροφοριακά συστήματα προσφέρει νέες λύσεις και προτάσεις για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν τη διάχυση, ποιότητα και βιωσιμότητα των καινοτόμων προγραμμάτων. Ο διαδραστικός πίνακας συντελεί στο να διαχέονται οι δράσεις του προγράμματος καθώς και να αναλύονται με διασκεδαστικό και δημιουργικό τρόπο όλες οι θεματικές ενότητες στο σύνολο των μαθητών της σχολικής μονάδας.

Ενθάρρυνση & βιωσιμότητα

- Ο ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας ως παράγοντα βιωσιμότητας είναι σημαντικός για τη διαμόρφωση κατάλληλου κλίματος μεταξύ των εκπαιδευτικών του σχολείου, την ενίσχυση των σχέσεων με εξωτερικούς παράγοντες (γονείς, τοπική κοινωνία, άλλα σχολεία, επιστημονικοί φορείς), την ανατροφοδότηση των εκπαιδευτικών, την αντιμετώπιση των αποσταθεροποιητικών παραγόντων και την ένταξη των καινοτόμων δράσεων στην πολιτική του σχολείου. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας για τη βιωσιμότητα των καινοτόμων δράσεων, είναι η παράδοση του σχολείου μέσω της συμμετοχής σε δίκτυα και σε ευρωπαϊκά προγράμματα (Coburn et al., 2012; Hargreaves & Goodson, 2006). Καθοριστικό ρόλο παίζουν, οι υποδομές, οι συνεργασίες του σχολείου και ο στρατηγικός σχεδιασμός της σχολικής μονάδας (ανάλυση SWOT), όταν εντάσσει τις καινοτόμες δράσεις στην πολιτική του σχολείου και διαμορφώνεται ένα κοινό όραμα μεταξύ των εκπαιδευτικών.
- Ο σημαντικότερος ίσως παράγοντας είναι ο διευθυντής ως ενθαρρυντής - συντονιστής της δράσης, ο οποίος συλλαμβάνει, σχεδιάζει, προωθεί τη δράση. Η ατομική πρωτοβουλία των εκπαιδευτικών, η έμπνευση και επινοητικότητα συνιστούν καταλύτες για την επίτευξη των στόχων της καινοτόμου δράσης. Η επιμονή και η προσήλωση των εκπαιδευτικών στο στόχο τους βοηθούν στην υπέρβαση των εμποδίων που μπορεί να προκύψουν (κυρίως σε υποδομές, εξοπλισμό και πόρους) ή της αδιαφορίας για τη δράση που εκδηλώνεται, σε κάποιες περιπτώσεις, από το σχολικό περιβάλλον.



► Η αξιολόγηση που χρησιμοποιείται είναι η απολογιστική αξιολόγηση, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων και την τεκμηριωμένη διατύπωση κρίσεων σχετικά με την αξία του προγράμματος και συνδυάζεται με την συνέχιση ή την επέκταση της δράσης. Η απολογιστική αξιολόγηση πραγματοποιείται με τη χρήση του ερωτηματολογίου. Οι μαθητές, αμέσως μετά το τέλος των μαθημάτων συμπληρώνουν το ερωτηματολόγιο, το οποίο έχει ερωτήσεις κλειστού αλλά και ανοιχτού τύπου. Οι ερωτήσεις αφορούν τη στάση των εμπλεκομένων, το πώς αξιολογούν το μάθημα, τις ώρες που αφιερώνουν εβδομαδιαία για μελέτη και την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του μαθήματος, τα θετικά σημεία της δράσης και προτάσεις βελτίωσης των διαλέξεων.

► Συνοψίζοντας, ο ρόλος του διευθυντή, των εκπαιδευτικών, των γονέων και των μαθητών για την επιτυχή εφαρμογή της καινοτομίας είναι πάρα πολύ σημαντικός και καθοριστικός. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πόσο ενήμεροι είναι οι δάσκαλοι οι γονείς και οι μαθητές για την εισαγωγή και την αξία της καινοτομίας και ποια είναι η θέση τους απέναντί της. Παράλληλα, όμως, πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι όποιες προτάσεις τους και γενικά η κριτική τους για το θεσμό και τις παραμέτρους του (τρόπος εισαγωγής, εφαρμογή, αποτελέσματα, προβλήματα).



Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

